

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ**

В епоху стрімкого розвитку цифрових технологій і комп'ютеризації усіх сфер життя суспільства, людство бездумно використовує і привласнює природні багатства, нехтуючи їх збереженням. Нагальним є питання забезпечення екологічної безпеки, раціонального природо-користування та ліквідації наслідків негативного впливу господарської та іншої діяльності на довкілля. Перспективність та актуальність розвитку і удосконалення правового регулювання видобутку бурштину пояснюється численними запасами даних корисних копалин на території України, а також їх високими якісними «ювелірними» характеристиками і масштабами негативного впливу несанкціонованого добування.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18.11.1997 року бурштин в обробленому і необробленому вигляді підпадає під категорію дорогоцінного каміння. Постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1370), якою затверджено Перелік корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, бурштин віднесено до корисних копалин загальнодержавного значення.

Видобуток каменю здійснюється на умовах спеціального природокористування, на підставі спеціальних дозволів. Впливовим фактором зростання рівня нелегального добування бурштину є ускладнений процес отримання таких дозволів. До прикладу, протягом 2014-2018 років в Україні видано лише 12 дозволів на видобуток бурштину [1]. Складні процедурні дії і бюрократія державних органів, з одного боку, покликані здійснювати контроль за допуском осіб до галузі, а з іншого – є перешкодою щодо розвитку легальної підприємницької діяльності і фундаментом зростання нелегального видобування. Так, внаслідок несанкціонованого видобування бурштину порушено 1046,36 га земель Рівненської області [2]. Серед інших негативних наслідків, зокрема, можна виокремити і такі як знищення родючого шару ґрунту, руйнування цілісності геологічного пласту, ухилення від сплати податків за видобування, збут, в тому числі експорт, що призводить до економічних збитків держави тощо.

Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку видобувної

промисловості при нелегальному добуванні бурштину порушуються основні принципи охорони навколишнього природного середовища, що визначені ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а саме: пріоритетність вимог екологічної безпеки; обов'язковість дотримання екологічних стандартів, нормативів та лімітів при здійсненні господарської та іншої діяльності; збереження цілісності природних об'єктів і комплексів; науково обґрунтоване узгодження екологічних та економічних інтересів суспільства тощо [3].

Важливим також є гармонійне поєднання економічних потреб суспільства та екологічних інтересів. Для зменшення рівня негативного впливу людської діяльності необхідно розробити і забезпечити реальне функціонування низки заходів щодо раціонального використання, ефективної ліквідації руйнівних наслідків, технологічно-правильного добування бурштину, а також зобов'язати природокористувачів відновлювати земельні ділянки після проведення робіт. Рекультивация є одним з основних шляхів відновлення земель лісгосподарського призначення.

Доцільним для України є запозичення досвіду зарубіжних країн, зокрема, Білорусії, де найвищий рівень покладів бурштину спостерігається в прикордонних зонах. Органами державного управління вирішено здійснювати нагляд і контроль на таких територіях за допомогою безпілотників. Це допомагає швидко і ефективно виявити осередки порушень та притягнути винних до юридичної відповідальності. Зразком для удосконалення національного законодавства може слугувати законодавче закріплення видачі дозволів на видобуток бурштину в Польщі. Зокрема, такі дозволи видає влада воєводства, на території якого ведеться геологорозвідка чи видобуток. Особливістю є те, що природокористувач платить не лише за отримання концесії, а й за кожен кілограм видобутого каменю додатково.

Отже, нелегальний видобуток бурштину є важливим питанням охорони довкілля в Україні. Визнання такої проблеми як загальнодержавної стане першим етапом до її вирішення. Також доцільним є запровадження ефективної системи нагляду і контролю за зонами добування і покладів бурштину, із застосуванням сучасних технологій та цифрових приладів. Питання спрощення процедури отримання дозволів є досить дискусійним, проте такий крок сприятиме оформленню підприємницької діяльності, що в результаті призведе до надходження нових коштів до Державного бюджету, зобов'язання природокористувача відновити земельні ділянки після видобутку, забезпечення працівників нормальними умовами і соціальними гарантіями. Доцільним є також посилення санкцій за порушення законодавства у зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Тестов П. Чорний бурштин. Які держоргани задіяні та що потрібно зробити, аби припинити нелегальний видобуток (Аналітична записка) / П. Тестов // [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <https://qps.ru/fl4Xg>.
2. Чудинович О. Бурштин для рівнян: знахідка чи стихійне лихо? / О. Чудинович // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://qps.ru/jnbOq>.
3. Про охорону навколишнього при середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.